

Internasjonal Kvinneliga
for Fred og Frihet
Grunnlagt i Haag 1915

fred og frihet

Mars 1999

Nr. 1 • 59. ÅRGANG

*Borghild Sollie, Bestemødrene mot atomvåpen
foran amerikanske krigsskip i Oslo havn.*

Innhold

bl.a.

Haagappelen for fred
Side 4

Europeiske kvinner om
atomvåpen og sikkerhet
Side 6

8. mars og generasjonene
om globalisering og
kvinner hverdag
Side 9

Et liv for rettferdighet
for alle
Om Johanne Reutz Germoe
Side 10

Naturvern og forsvaret
Side 13

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)
Norsk seksjon av:
Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)
Grunnlagt i Haag 1915

LANDSLEDER HAR ORDET

Menneskerettigheter - et ansvar for oss alle

Menneskerettigheter - et ansvar for oss alle. For kort tid siden feiret verden 50-årsjubileet for Verdenserklæringen for menneskerettigheter, som et vesentlig skritt framover for menneskeheten. Vi i IKFF deler dette synspunktet, men ikke uten reserver. I dette nummeret av Fred og Frihet gjengir vi utdrag av et brev WILPFs internasjonale president Bruna Nota sendte til FNs generalsekretær i samband med femtiårsjubileet. Her peker hun på at krig og opprustning, overgrep og vold mot kvinner, diskriminering av minoriteter, og sult, sykdom og nød bryter med grunnleggende menneskerettigheter. Bruna Nota ser et aktivt og kritisk engasjement fra folk flest og et levende demokrati som et nødvendig - kanskje det eneste som virker - middel mot maktmisbruk overfor utsatte grupper. Med dette minner hun oss om at det ikke bare er myndighetenes ansvar å sikre menneskerettighetene. Også hver enkelt av oss har et ansvar for å engasjere oss for dem, i vårt eget lokalmiljø og i vårt eget land. På internasjonalt plan følger WILPF nøye FNs overvåking av menneskerettighetene, og har bl.a. bidratt til at mange kvinner har kunnet legge fram sin sak for FNs menneskerettighetskommisjon i Geneve.

Også i Norge har vi i jubileumsåret saker som bør følges i lys av Menneskerettighetserklæringen. Ifølge artikkel 2 har alle "krav på rettighetene .. uten forskjell av noen art". Den lesbiske presten Siri Sunde ble suspendert fra sin stilling fordi hun inngikk partnerskap med sin kjæreste. Kjæresten heter for øvrig Eleanor Brenna, medlem av IKFF og god venn av mange av oss. Mens dette skrives er det usikkert om hennes arbeidsgiver vil gi henne prestestillingen tilbake, eller om vi blir vitne til et yrkesforbud på grunn av seksuell legning. Vi håper

saken har fått et positivt utfall når bladet er kommet ut. IKFF har henvendt seg til biskop Rosemarie Køhn og bedt henne legge Menneskerettighetserklæringen til grunn når hun vurderer Siri Sundes sak.

I år er det 10 år siden ILO vedtok sin konvensjon nr 169 om urfolksrettigheter. Konvensjonen sikrer rettigheter for urfolks egenart og kultur og til å bestemme over sin egen utvikling. Norge har bundet seg til å følge konvensjonens bestemmelser, som første land i verden. I internasjonal sammenheng påtok vårt land seg dermed en pionerrolle, som urfolk over hele verden merket seg. Norge har påtatt seg å respektere det samiske folks spesielle situasjon i et fler-etnisk samfunn som bl.a. Finnmark er. Men når nå konvensjonen skal gjennomføres konkret hos oss, har vi fått en heftig og vanskelig debatt om rettigheter. Det etniske mangfoldet i Finnmark skaper spennende lokalsamfunn, men reiser også store utfordringer for forvaltningen av Finnmark i framtiden.

Hvordan angår dette menneskerettighetene? For de av oss som ikke er samer eller bor i Finnmark dreier det seg om hva slags samfunn vi vil at Norge skal være. Har vårt veldrevne og progressive land vilje og evne til å lage ordninger som både respekterer det urfolk som lever i Norge, og som sikrer en positiv utvikling for de fleretniske lokalsamfunnene som særlig berøres? Det vil være et virkelig bidrag til fremme av menneskerettighetene, i en verden dominert av etniske konflikter med sorg, flyktninger og død i sitt kjølvann.

mhr

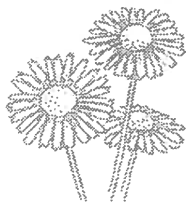
Fred og Frihet

Utgiver: Internasjonalt Kvinneliga for Fred og Frihet. Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Redaksjon: Landsstyret

Trykkeri og sats: WEBERGS Hurtigtrykkeri & Idéloft, Oslo.

Redaksjonen avsluttet 10. februar 1999.

LEDER LEDER LEDE LED

OSSE- nytt

På OSSE-kontoret i UD arbeider nå fra 14-16 personer (2 er litt fra og til), og flere kan det bli.. Kontoret samarbeider med flere organisasjoner(NGO-ere):

Instituttet for menneskerettigheter og

Flyktningerådet bidrar med rekruttering til sendelag.

I menneskerettighetsspørsmål har de kontakt med

Helsingforskomitéen og Amnesty, og det nyeste samarbeidet er med FFI (Frie Faglige Internasjonale),

som oppstod på LOs initiativ og dreier seg om arbeideres faglige rettigheter. Samarbeidet med humanitære organisasjoner som f.eks Norsk Folkehjelp foregår ute i felten. WILPF har stått på for at flere kvinner skal slippe til i OSSEs arbeid. OSSE har faktisk på sitt arbeidsprogram iflg flere vedtak i løpet av 90.årene, at kvinners rolle innen OSSE skal styrkes. Hittil er disse vedtakene blitt fulgt dårlig opp.

OSSE/ODHIR (Kontoret for Demokratiske Institusjoner og Menneskerettigheter) har holdt et seminar om "The Promotion of Women's participation in Society" Styrking /Fremming av Kvinners deltaking i samfunnet). - Barbara Lochbihler holdt et glimrende innlegg på et uformelt ad hoc-møte i OSSEs

Permanente Råd i Wien i april 1998 hvor hun tok opp kvinners deltaking i fredsbevarende og fredsbyggende arbeid, og hvor hun henviste til CSWs (Commission on the Status of Women), resolusjon som gir detaljerte opplysninger i disse spørsmål. Hun la også frem et gjennomarbeidet prosjektforslag, inspirert av Beijingplattformen, om styrking av kvinners rolle i fredsarbeid, både lokalt og internasjonalt. Dette forslaget er hittil ikke blitt fulgt opp, men

OSSE planlegger et seminar om OSSEs likestillingsarbeid som vil bli holdt i Wien. Dato er ennå ikke fastsatt.

ODHIR avholdt sitt 4de "Implementation (Iverksettelse) Meeting on Human Dimensions Issues" i Warszawa fra 26. oktober til 6. november 1998.

Mange emner ble tatt opp bl.a. likestillingsspørsmål, tortur og "toleranse og ikke-diskriminering". Barbara Lochbihler talte i 35 minutter om "Kvinner i Konfliktforebygging".

Anbefalingene etter debatten gikk bl a ut på å utarbeide en plan som skal legges frem tidlig i 1999, om å fremme kvinners deltaking i OSSE-aktiviteter.

Etterhvert må man vel tro at det vil hjelpe likestillingen. På dette møtet deltok faktisk en del kvinner, mens på de fleste er mannsdominansen overveldende.

På det norske OSSE-kontoret fortalte Cesilie Landsverk at de har igangsatt (i 1998) et kvinnerelatert likestillingsarbeid i sentralasiatiske land (Usbekistan, Kirgistan etc), og at de vil videreutvikle dette. Hun fortalte også at det i 1998 var blitt opprettet to stillinger som "gender contact" (likestillingskontakt), en i Wien og en i Warszawa, og at man hadde søkt om at de skulle få fortsette i 1999.

Det var ikke noe nytt å få vite om det Europeiske Sikkerhetscharteret som fremdeles var under arbeid, et arbeid som gikk tregt. Neste toppmøte(det som egentlig skulle funnet sted i 1998), skal holdes i Istanbul 18. og 19. november i år

Kari Løchen

Deadline for nr. 2/99: 10. mai

Haagappelen for fred

Arhundrets fredskonferanse i Haag 11-16. mai 99 nærmer seg og planleggingen er i full gang. De sier i sin første presentasjon at når menneskeheten går over terskelen til et nytt århundre og årtusen, er det på tide å etterlate den farligste bagasjen, krig og militarisme. Undertittelen til konferansen er: "Leave war behind" (Slutt på all krig!)

Hvorfor Haag? I 1899 fant den første internasjonale fredskonferansen sted i Haag. Tsar Nicolai II inviterte regjeringer fra hele verden til å delta, og konferansen la grunnlaget for FN og den internasjonale domstolen. Den satte forbud mot visse våpentyper og regler til vern av menneskene også i krigssituasjoner. Hundre år etter er tiden forlenget moden til å avskaffe selve krigen. Denne konferansen ble fulgt opp av en annen i 1907. Den internasjonale kvinneligaen ble også stiftet i ånden fra disse konferansene i 1915, og nå ser vi fram til å delta på denne siste konferansen for å nå målsettingen!

Konferansen skal foregå i Kongressbygningen, og man regner med opp mot 10 000 deltakere.

I samme tid vil det også være en FN-konferanse med tema: Ungdom i konfliktområder.

Initiativet til konferansen er tatt av 4 store internasjonale organisasjoner: Jurister mot atomkrig, Leger mot atomkrig, det internasjonale Fredsbyrå og Verdensføderalistene. Konferansen er støttet av hundrevis av organisasjoner, Nobelprisvinnere og andre kjente personer. De fire programområdene er:

1. Nedrustning, inkludert avskaffelse av atomvåpen
 2. Styrking av internasjonal rett
 3. Ikkevoldelig konfliktløsning, konfliktforebygging
 4. Bygging av fredskultur
- Endelig skal WILPF delta med seminar på konferansen og vi skal ha et Europamøte dagen før konferansen tar til.

PÅMELDING /registreringsskjema for Hague Appeal for Peace 1999 fås fra Norges Fredsråds kontor, adr.

H99 v/ Trond Rasmussen, Forum. Storgt. 33C, 0181 Oslo, tlf. 22 98 26 30, fax 22 20 61 83.

Påmelding må skje senest 19. mars og registreringen koster 400 gylden, ca. 1500 kr. Det blir gitt rabatt til ungdom og studenter, og vi håper vi kan få rabatt også til pensjonister.

På et møte for interesserte organisasjoner og andre ble det nedsett en komite som skal arbeide med mulig finansiering fra UD og andre og med alle spørsmål i forbindelse med Haag. 7 organisasjoner deltar: IKFF, Bestemødrene mot atomvåpen, Nei til atomvåpen, SAIH (studenter og akademikerens internasjonale hjelpefond), SVTU (Sivile vernepliktiges tillitsmannsutvalg), Fredshistorikere og Norges Fredsråd.

Det blir sannsynligvis satt opp buss fra Oslo, kr.1.500 t/r. Det vi vet ellers er at over 50 har meldt seg på og mer enn 20 sivile vernepliktige.

Ta kontakt med oss for ytterligere informasjon så snart som mulig! I samarbeid med kvinneligaen i Danmark arrangeres det en fredsmarsj fra Haag til Brussel, hvor det skal demonstreres overfor Nato, det blir en fredsleir over 4 dager i Brussel og går i tida 16-30.mai. Det settes opp busser fra Danmark.

Henvendelse om marsjen til Inger Røder i Danmark og til Mother Earth International kan gjøres via vårt kontor.

KE

RETTELSE

I siste nr. av Fred og Frihet. november 1998 skrev vi at UNESCO var FN's økonomiske, sosiale og kulturelle organisasjon. Det er lett å gå seg vill i forkortelser, men vi burde sett feilen. Det skal naturligvis være at UNESCO er FN's organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur. Vi beklager. Takk til det norske UNESCO-kontoret som gjorde oss oppmerksom på feilen. Vi er glad for at dere leser bladet.

Norge er i bevegelse?

På FN's 53. generalforsamling i høst stemte Norge dessverre avholdende til resolusjonen som var oppe til votering 13. november. Det var en felleserklæring som Sverige og Island tok initiativet til, med tilslutning fra Brazil, Egypt, Mexico, New Zealand; Slovenia og Sør-Afrika for en kjernevåpenfri verden.

Riktignok avsto Norge sammen med 11 andre NATO-land. men det er likevel grunn til å spørre om Norge er for eller i mot atomnedrustning. Leder i Norske leger mot Atomkrig, Per Sundby kaller i Dagbladet 12. januar dette for umoralsk på bakgrunn av regjeringens etablering av en verdikommisjon.

En rekke av kommisjonsmedlemmene har også refset regjeringen for bombing i Irak framfor FN-diplomati. Han skriver at det er dobbeltmoral og umoralsk haleheng til stormaktspolitikken.

Norge hadde også for første gang representanter for fredsorganisasjonene med i sin delegasjon i New York. Vi håper vi også kommer med til neste år, og kan vi da gratulere Norge for riktig avstemning?

"Du er sterk, du"

Ja, det var hva jeg fikk høre etter at jeg hadde levert 4 kartonger (papir er tungt!) av bladet Fred og Frihet på postterminalen, og etter at vi hadde adressert, buntet, pakket og ordnet etter postnummer i den orden Postverket forlanger det, alle de 500 numrene av bladet.

Ordene kom fra en mann som satt på pakkerampen og vippet på en stol med en røyk i munnen. Jeg ble ganske lattermild, men da jeg oppdaget at han var postfunksjonær ble jeg litt sur også, for jammen kunne han i det minste skaffet meg en tralle - så strenge som postverket er med sine krav til pakking og bunting ferdig til utsending.

Ja-ja - det er av de støt verden gir. Og jeg får jo bare være glad for at jeg er sterk.

ENSIDIG AMERIKANSK NEDRUSTNING

Ifølge Pentagon har USA for mange gamle atomvåpen, og dette blir for dyrt. Vedlikehold koster enorme beløp hvert år, og Pentagon foreslår ensidig reduksjon av arsenalet. New York Times krever at USAs forsvarsdepartement foreslår å spare milliarder av dollar ved å ødelegge et stort antall kjernefysiske stridskoder.

Ved nedrustningskonferansen i Geneve i oktober 1998 undertegnet Russland og USA en avtale som kan løse opp floken som blokkerer de store atomnedrustningsavtalene både i den russiske Duma og i kongressen i Washington. Det dreier seg om det globale prøvestansforbudet fra 1996 som den amerikanske nasjonalforsamlingen har problemer med å akseptere og den amerikansk-russiske Start II-avtalen (fra 1993) som Dumaen har vansker med. (Den forplikter, til gjensidig reduksjon av de to atommakters lagre av store, strategiske kjernefysiske raketter). Avtalen innebærer en detaljert oppdatering av den gamle gjeldende for alle berørte republikker i det tidligere Sovjetunionen og USA.

Amerikanerne mener at alle problemer nå er ryddet av veien og at Dumaen vil godkjenne Start II-avtalen. Dumaen har ennå ikke ratifisert Start II,

men nå ser det altså ut til at USA vil foreta en ensidig våpenreduksjon. Det hersker ingen tvil om at USA har langt flere kjernefysiske stridskoder enn det noen gang vil få bruk for. Hvis forslagene gjennomføres, vil antall amerikanske stridskoder komme under 6 000. (Start II sier at antallet skal reduseres til mellom 3 000 og 3 500).

Bill Clinton og Boris Jeltsin er enige om å starte forhandlinger om Start III så snart Russland har ratifisert Start II.

KL

RAKETTANGREP MOT VESTEN?

Sikkerhetsekspertene uttaler at om fem års tid kan Vesten risikere raketangrep fra utviklingsland. I desemberutgaven av det anerkjente sikkerhetspolitiske tidsskriftet "Jane's Intelligence Review" kan man lese at flere utviklingsland har under utvikling raketter med en rekkevidde på mellom 4 000 og 6 000 km som kan ramme mål i Vest-Europa og deler av USA. Det dreier seg om raketter med kjemiske, biologiske eller til og med kjernefysiske stridskoder. Iran og Nord-Korea utgjør den farligste trusselen i følge bladet.

MER PLESS TIL FRIVILLIGE ORGANISASJONER I OSSE

Norge har gjentakende ganger gitt uttrykk for den viktige rollen frivillige organisasjoner kan spille innen OSSE sjøl når OSSE er inne i en prosess på regjeringsplan, skriver Knut Vollebæk, utenriksminister og årets leder av OSSE, i et svar til WILPF i Geneve.

Han skriver videre at han kan se muligheten av å utvide disse organisasjonenes rolle innen for det spekter av oppgaver som OSSE har ansvar for. Frivillige organisasjoner er ofte en verdifull kilde til informasjon og har ekspertise på en rekke områder, og særlig når det gjelder de menneskelige dimensjonene. Han viser til Helsinki avtalen i 1992 som nettopp ikke skilte mellom den menneskelige dimensjonen og sikkerhetsspørsmål. Etter hvert som OSSE har blitt mer involvert i konfliktforebyggende arbeid og krisehåndtering, er det viktig å reflektere ytterligere over hvilken rolle frivillige organisasjoner kan ha innen OSSE.

Vollebæk deler synet på at kjønnspektivet burde bli en integrert del av alle OSSE-aktivitetene. Han varsler at Norge allerede neste år har tatt på seg ansvaret å organisere neste års oppfølgingsmøte for å fremme kvinnenes rolle i samfunnet. Det er et uformelt møte som skal holdes i Wien i april neste år. Også frivillige organisasjoner vil bli invitert til å delta på møtet.

Han beklager at på grunn av OSSEs rolle som konfliktforebygger har mange av de vellykkede aktivitetene ikke blitt presentert i media. Han tror nok med OSSEs nye, viktige oppgaver og utfordringer vil organisasjonen bli bedre kjent for folk flest.

Vollebæk avslutter brevet med å si at han setter pris på den støtten WILPF har gitt OSSEs arbeid og håper at kontakten med organisasjonen og samarbeidet kan utvikle seg videre under det norske lederskapet.

DEN INTERNASJONALE MINEAVTALEN

1. mars trer mineavtalen i kraft. 64 land, med Spania som det siste landet og med 133 underskrifter. Minekampanjen (ICBL) har etablert eget internasjonalt kontor i Oslo, i Solidaritetshuset, Osterhausgt. 27 med Dalma Følde som leder. 1. mars vil kampanjen lage oppmerksomhet omkring ratifikasjonen, hvor den forteller om hva som skal skje i overgangsperioden som er 4 år, dvs. 1/3-2003. Da er avtalen endelig og til da håper man at alle land kommer med.

De amerikanske minene som er lagret her i Norge, trodde vi naivt ville bli fjernet. Men nå har regjeringen akseptert at de får bli her til 2003.

1. mars vil Jody Williams komme til Norge. Kirkeklokkene vil ringe kl. 12 over hele verden. Det skal settes opp fakler og navneplater og tennes lys for de menneskene som er drept i de 70 land som er minelagt. Dette skal foregå på kveldstid kl. 19 på Eidsvolls plass. Kl. 12.30 skal det gå tog fra Domkirken til den amerikanske ambassaden for å protestere mot USA som ennå ikke har tilsluttet seg mineavtalen.

Dalma Følde har arbeidet med minekampanjene i Kamboja, Bosnia, Mozambique og Laos siden 1993. Tidligere arbeidet hun med likestillingsarbeid i eget hjemland Ungarn og andre land.

EUROPEISKE KVINNER OM ATOMVÅPEN OG SIKKERHET

Seminaret "European womens conference on nuclear weapons and security needs" ble holdt i Wien fra 10. - 12 oktober 1998.

Edel Havin Beukes deltok med reisestøtte fra FORUMs fredsgruppe. Det foreligger en rapport fra henne og en fylldig WILPF-rapport fra Genevekontoret. Foredrag og referater fra møtene er trykket opp der.

WILPF arrangerte konferansen i samarbeid med Østerrikes Friedensburo Wien og Wiener Friedensbewegung Frauensolidaritet Wien. Deltagerne kom fra Østerrike, Nederland, Ungarn, Polen, Tyskland, Danmark, Norge, Canada, Frankrike og Sveits.

Konferansen åpnet lørdag 10. oktober med et godt besøkt åpent møte der Rosalie Bertell fra Canada snakket om "Health, Nuclear Power and IAEA". Freda Meissner Blau fra Østerrike tok for seg "Neutrality and nuclear-freedom in an endangered World".

Hele søndagen var det innledninger, diskusjoner og planlegging av utspill fremover.

Gyorgyi Bezdán fra Alba Kör og Fredsalliansen i Ungarn snakket om Ungarn og NATO-utvidelsen, Jaroslaw Pietrusiewicz fra den polske OSSE delegasjonen snakket om avtaleforslaget om europeisk sikkerhet som OSSE har arbeidet med gjennom flere år. Claudia Kriegelsteiner, fra Friedensburo i Wien snakket om europeisk sikkerhet, fredspolitik og nøytralitet.

Mandag 12. oktober var det tre forskjellige delegasjonsbesøk, til CTBTO, til OSCE og til IAEA. CTBTO står for Preparatory Commission for the Comprehensive Test Ban Treaty. OSCE (på norsk OSSE) står for Organisation for Security and Cooperation in Europe. IAEA står for

Til venstre Solange Fernex, leder for fransk WILPF og til høyre David Kyd, IAEA. Foto: EHB.

International Atomic Energy Agency.

Edel Havin Beukes ledet en delegasjon på fem, blant dem Rosalie Bertell fra Canada og Solange Fernex fra Frankrike, til et besøk hos IAEA. Det ble en 90 minutters samtale med Mr. David Kyd som var informasjonsdirektør. Temaer som ble diskutert var Moruroa og Fangataufa rapporten til IAEA, oppfølgingen av Tsjernobyl-katastrofen, bruk av depleted uranium i militært materiell under Gulfkrigen, handel med høyenriktet uran, EU direktivet (96/29/Euratom) som tillater bruk av radioaktivt stoff i forbruksvarer, IAEAs mandat som både støtter utbredelse av bruk av atomenergi og som skal kontrollere bruken av den, et nytt FN-organ for fornybare energikilder og ENØK arbeid, hvordan man skal kunne håndtere høyaktivt avfall og tilslutt avtalen mellom WHO og IAEA om samarbeidet.

IAEA har fått en ny generaldirektør. Egypteren Mohamed El Baradei har overtatt etter svensken Hans Blix som var en svoren tilhenger av bruk av atomenergi og brukte enhver anledning til å markedsføre denne energitypen. Den nye direktøren er etter David Kyds utsagn ikke fullt så begeistret.

Avtalen mellom WHO (Verdens helseorganisasjon) og IAEA (Det internasjonale atomenergi-byrået) ble underskrevet i 1959 (Res.WHA 12.40 av May 28, 1959). WILPF mener at den

ne avtalen legger grunnlaget for at legene blir underlagt fysikernes kontroll, og at dette står i sterk kontrast til den hippokratiske eden som setter lojaliteten til pasienten først. Grovt sagt er situasjonen den at når det gjelder stråling så er IAEAs hovedoppgave å beskytte atomindustriens interesser, mens WHO

skal ha som hovedoppgave å beskytte folkehelsen. Samarbeids-avtalen favoriserer IAEAs interesser. David Kyd i IAEA innrømmet at avtalen var gammel, og vi forsto det slik at IAEA ikke vil gå imot en revidering. Han ga uttrykk for at WILPF burde ta opp dette med WHO. Vi kunne fortelle at de hadde WILPF allerede gjort. Vår tidligere president Edith Ballantyne skrev et brev til Gro Harlem Brundtland om dette etter at hun var utnevnt til sjef i WHO.

Etter møtet i IAEA i oktober hadde Solange Fernex, leder for fransk WILPF og meget kyndig på fagområdet, et diskusjonsmøte med fagfolk i WHO i slutten av desember 1998. Det foreligger en rapport fra dette møtet. Planen er nå at WILPF som skal ha styremøte i Geneve i mars, vil forsøke få til et møte mellom Gro Harlem Brundtland og en delegasjon fra WILPF. I mai 1999 har WHO et vårs møte, og håpet er at saken kan bli tatt opp der.

Solange Fernex minnet fagfolken WHO om at WILPF så tidlig som i 1955 arbeidet for å få FN til å ta opp helsevirkninger av radioaktiv stråling fra militær og sivil bruk av atomenergi og atomvåpen.

Edel Havin Beukes

BØR SNARLIG LEGGES NED

Av Energirådgiver Tore Brænd,
Norges Naturvernforbund

Ikke alle vet at det drives en atomreaktor i Halden, til tross for at Stortinget uttrykkelig har slått fast at atomkraftverk er uaktuelt i energiforsyningen i Norge. Gjennom flere miljøavtaler har også Norge forpliktet seg til å bidra til nedlegging av alle atomreaktorer i både Øst- og Vest-Europa.

Hvorfor holder Norge igang en atomreaktor som driver utprøving av atombrensel til bruk i kommersielle reaktorer i andre land? Hvorfor skal norske skattepenger finansiere andres bruk av en så farlig energiform?

Spørsmålet er spesielt aktuelt fordi samarbeidsavtalen mellom Norge og OECD, som legger rammene for driften, er i ferd med å løpe ut. Myndighetene vurderer nå om avtalen bør fornyes. Det gir oss anledning til å sette ned foten. Norges Naturvernforbund krever at Haldenreaktoren nedlegges.

Argumentet for å fortsette driften, har vært at Haldenreaktoren sikrer oss kunnskap som er nyttig i forhold

til atomulykker som i Tsjernobyl. Dette argumentet holder ikke mål. Norge trenger strålingseksperter, biologer og helsepersonell med erfaring i avbøting av stråleskader. Haldenreaktoren gir ikke noen av disse typene ekspertise.

En annen grunn til å nedlegge Haldenreaktoren er at den ikke tjener noen fornuftig hensikt i Norges sikkerhet mot atomulykker i andre land, med de sikkerhetsmessige og miljømessige konsekvenser dette medfører for verden og for Norge. Den høye alderen på reaktoren - 39 år - tilsier også en snarlig nedleggelse ut fra rent sikkerhetsmessige og økonomiske argumenter. Opprustning av de eksisterende reaktoren for å tilfredsstille sikkerhetskravene ville sannsynligvis kreve store investeringer.

Naturvernforbundet mener at samfunnet vil være langt bedre tjent med bruk av fornybare energikilder. Dette er et område som trenger mye større innsats enn det som er tilfellet i dag.

ROSALIE BERTELL - SEMINARET

Rosalie Bertell. Foto: EHB.

Berit Ås og EdelHavin Beukes sto i spissen for arrangementet som gikk over 5 dager i Oslo høsten 1998. Rosalie Bertell ga 8 dobbeltforelesninger, og alle ble tatt profesjonelt opp på video.

Det er nedsatt en kommite som skal lage et undervisningsopplegg basert på videoopptakene. Det vil komme mer stoff om seminaret og de videre planene for videoene i neste nummer av fred & frihet. Da er Berit Ås tilbake fra en månedslang forelesningsreise i Manilla.

Kasserer og regnskapsfører

Regnskapsfører har lenge bedt om avløsning. Det er flere grunner til dette, og det er stor forståelse for hennes ønske i landsstyret. Det har ikke vært mulig å få noen til å ta på seg dette vervet, og nå prøver vi oss med en "stillingsutlysning". Vi i landsstyret kan ikke ta på oss dette arbeidet, men vi kan love den som vil prøve seg all mulig støtte.

Vedkommende må påta seg løpende kassererarbeid og regnskapsføring. Det er nødvendig å utarbeide periodiske regnskapsutdrag til landsstyret og fullstendig årlig regnskap til landsmøtet. Det er en fordel om vedkommende har tilgang til fax og E-post, men telefon og post er nok for kommunikasjon mellom vedkommende og landsstyret. Som for landsstyremedlemmer bosatt utenfor Oslo refunderes en Osloreise i året i samband med landsstyre- eller arbeidsutvalgsmøter.

Send en melding pr brev eller fax (nr 22 20 37 80 - merk tydelig at faxen skal til IKFF da vi deler fax med mange andre), eller ring 22 98 26 22 mandager eller onsdager mellom

SALG AV SAMELAND

Statsskog har fått kjøpe 95% av Finnmark fylke for 4 millioner kroner i 1993. Tidligere sametingsleder Ole Henrik Magga kaller det en offentlig skandale.

Han sier at regjeringen (i 1993) ikke la alle opplysninger frem for Stortinget, og at det skjedde en bevisst manipulasjon.

Sametinget kommer til å be regjeringsadvokaten om å granske denne overdragelsen av statens grunn.

Dette verdi på 4 300 milliarder dollar for hele året. Overslag tyder på at bare vel 18% er gjennomførte regjeringen året før det internasjonale tiår for verdens urbefolkning begynte. Gro-regjeringen burde skamme seg. Gro har i ettertid innrømmet at regjeringen begikk feil med Altautbyggingen, men den har ikke skammet seg over den uopprettelige feilen heller. Det er en god menneskelig egenskap å føle skam når det er grunn til det.

Hans Lunder er død

18. januar 1999 måtte optimisten, entusiasten og fredskjemperen Hans Lunder gi tapt for den kreften han hadde vært plaget av i lang tid.

Hans Lunder spilte på mange strenger i sitt samfunnsengasjement. I fredsarbeidet var det særlig gjennom Norges Fredslag han utfoldet seg, men han var også leder i Norges Fredsråd i en periode for noen år siden. Som utdannet økonom brakte Hans til dels andre perspektiver inn i fredsarbeidet enn mange av oss andre, og han la fram sine ideer og forslag med stor kraft og entusiasme. Mange av IKFFs medlemmer har følt seg inspirert og utfordret, men av og til nok også irritert over den pågående formen Hans ofte brukte for å fremme sine forslag. Han kunne virke så sikker på at nettopp hans perspektiv og vinkling var det beste, men ønsket egentlig andres synspunkter og argumenter for å kunne komme videre.

Vi samarbeidet med Hans Lunder bl.a. i ForUM for utvikling og miljø. Der utformet han sitt siste prosjekt - et forslag om å gjøre om deler av verneplikten til et kurs i freds- og miljø-tjeneste. Det forslaget går nå ut til ulike deler av "organisasjons-Norge" for å få hentet inn holdninger og synspunkter til det.

I sykdomsperioden ble han tappet for krefter og måtte ta hensyn til helsen fra dag til dag. Men han sto på med det han trodde på, og var beundringsverdige lite selvopptatt, selv om han var helt klar over at han aldri ville bli frisk igjen. Den sinnsro og mot han viste oss når vi møttes, er den siste utfordringen han har gitt oss med på veien videre. Vi takker Hans Lunder for hans innsats for fred, miljø og utvikling.

MHR

MAI tar pause

MAI-forhandlingene går ikke videre i denne omgang, OECD har besluttet det. Men MAI-nettverket her i Norge ventet at de vil dukke opp i en annen forkledning. Det dreier seg om "fri flyt" av investeringer. Det internasjonale pengesfondet (IMF) går antakelig videre med drøfting av de internasjonale investeringene. Vi skal holde dere ajour.

KRANGEL MELLOM VERDENSBANKEN OG DET INTERNASJONALE PENGEFOND

IMF (Det internasjonale pengesfondet) prioriterer alltid stabilisering av finansmarkedene fremfor fattigdomsbekjempelse. Verdensbanken har etter hvert innsett at dette ikke er riktig politikk og heller ikke i overensstemmelse med vedtektene. For å oppnå lån må et land forplikte seg til å følge en økonomisk plan som blir utarbeidet av finansinstitusjonene.

Det har vist seg at IMF bare låner ut penger til prosjekter som gir fondet inntekter. Kravene som stilles er strenge og går ofte ut over utdanning og sosiale ytelser. Resultatene etter påtvungne omlegginger og strukturerendringer har ofte vært lite tilfredsstillende.

På Verdensbankens og IMF's årsmøte høsten 1998 uttalte Verdensbankens president at IMF med sine krav om motytelser i form av økonomiske hestekurer var en del av problemet.

"Det er nå på tide å se lenger enn stabilisering av finansmarkedene, og i stedet innlede en debatt der matematikken ikke dominerer humaniteten, der behovet for drastiske endringer kan balanseres med å beskytte de fattiges interesser. IMF's fokusering på makroøkonomiske spørsmål må ikke komme på bekostning av sosial utvikling i land der IMF og Verdensbanken arbeider side ved side."

Vi bør følge med og se om Verdensbanken lever opp til denne talen.

TOBIN-AVGIFTEN ER IKKE GLEMT

James Tobin foreslo i 1972 en internasjonal avgift på valutatransaksjoner for å redusere presset på valutakursene. Hittil har dessverre ikke politikerne hatt mot eller lyst til å følge opp dette forslaget. I fjor ble det dannet en forening i Frankrike, ATTAC (aksjon for skattlegging av finansielle transaksjoner til hjelp for borgerne), som har fått medlemmer fra mange land.

Den globale valutahandelen er enorm. I 1995 (størrelsen øker hvert år) ble det handlet valuta for 1 300 milliarder US-dollar hver dag, mens den internasjonale handelen med varer og tjenester beløp seg til en samlet knyttet til handel med varer eller tjenester. Resten, vel 80%, er knyttet til spekulasjoner.

En internasjonal avgift på valutatransaksjoner vil redusere omfanget, fordi fortjenesten for kortsiktige toveistransaksjoner vil bli kraftig redusert i og med at det må betales avgift to ganger. Landenes valuta vil dermed holde seg stabilere ved at de i større grad vil reflektere de reelle forhold i den nasjonale økonomien og ikke brå bevegelser på valutamarkedet.

Tobin mener at en slik avgift vil bidra til å gi statene tilbake et minstemål av frihet i den økonomiske politikken. Han synes det er galt at valutaspekulanter skal kunne tvinge land til å føre en finans- og pengepolitikk det politiske flertall er uenige i.

Som eksempel nevnes ofte finansmannen George Soros raid mot det britiske pundet i 1992. Han solgte pund til en verdi av 10 milliarder amerikanske dollar og tvang dermed britene til å devaluere pundet. På en dag tjente han 1 milliard dollar da han kjøpte det billig tilbake (toveis handel).

Avgiften som er blitt foreslått, er lav for at valutahandel knyttet til handel med varer og tjenester ikke skal ta skade, men høy nok til at fortjenesten i toveis handel med valuta blir kraftig redusert. En avgift på 0,1% på alle valutatransaksjoner vil årlig gi inntekter på rundt 160 milliarder dollar ved handel på 1995 nivå. Denne sum vil gå drastisk ned når den internasjonale valutahandelen reduseres, men da vil jo hensikten være oppnådd.

Det finnes praktiske hindringer for Tobin-avgiften. Den største er den politiske motstanden i de økonomiske stormaktene. De forhindret at den ble tatt opp på G7-møtet i 1995.

I kjølvannet av de store valutatransaksjonene følger arbeidsledighet og nød. Fredsbevegelsen må ha Tobin-avgiften på sitt program.

KL

8. MARS OG GENERASJONENE OM GLOBALISERING OG KVINNERS HVERDAG

Er jeg blitt gammel? Er generasjonsmotsetningene så enorme og avstanden mellom dem som har levd litt lenger, og dem som har levd litt kortere, så stor at vi ikke er i stand til å se hver-andres perspektiv?

Etter et møte i 8. mars-komiteen i Oslo, er det inntrykket jeg sitter igjen med. Det er vår egen navle som betyr noe. Problemstillinger her og nå, kjappe løsninger, uten perspektiv og konsekvenser. Eller tar jeg feil? Er det jeg som ikke er i stand til å åpne meg for de andre?

Noen foreslo globalisering og liberalisering av økonomien og konsekvenser for kvinner som tema for 8. mars.

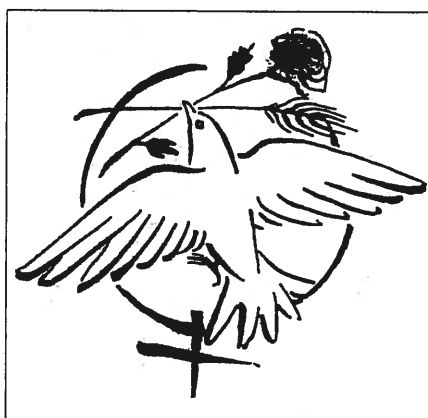
- Glimrende, sa jeg, - for der har vi mulighet for å fokusere på flere ting, kjøp og salg av sex som konsekvenser av fattigdom, konsekvenser for arbeidslivet og livsvilkår for kvinner, ikke minst militarismen av samfunnet. Det hele i et internasjonalt perspektiv. Går vi litt tilbake i historien for kvinnedagen var det nettopp kvinnes, arbeiderkvinnens internasjonale perspektiv hvor blant annet antimilitarismen sto sentralt.

Det ble først taust. Jeg kunne se de unge kvinnene heve litt på øyenbrynene. En litt eldre kvinne, omtrent på min egen alder sa at det kunne være vel og bra med amerikansk imperialism og sånn, men måtte vi bruke så vanskelige navn, hvem skjønner hva globalisering egentlig står for.

- Nei, vi må ha noe mer konkret, noe som opptar kvinners hverdag. Og de andre stemte i:

- Nei, til porno og kriminalisering av horekunder.
- Gratis barnehage og skolefritids hjem og nei til kontantstøtten.
- 6 timers dagen.
- Nei til skjønnhetstyraniet og spisevegring.
- Vold mot kvinner.
- Helsetjenester for unge jenter.
- Abortforebyggende arbeid versus svangerskapsforebyggende arbeid.

Vel og bra, alle er gode formål. Jeg skjønner bare ikke hvorfor det går an å se dette i forhold til hva som skjer andre steder? Utgangspunktet for diskusjonen var hvilke tema vi skulle ha

for dagen. Sjølsagt måtte globalisering synliggjøres i form av andre tema.

Dessuten: Er globalisering så vanskelig at kvinner ikke skjønner det?

* Multinasjonale selskaper bruker kvinner i den tredje verden i industrien. De er netthendte, disiplinerte og ansvarsbevisste, kan lønnes dårlig, er under hardt arbeidspress og har elendige arbeidsforhold. Det forårsaker også arbeidsløshet i vår del av verden ved at industri flyttes dit arbeidskraften er billigst.

* Vitenskap og teknologi har utviklet seg eksplosjonsaktig og gitt menn muligheter innen jordbruk, handel og industri. Opprinnelig var dette kvinnes ansvarsområder, i mindre skala og uten å ødelegge omgivelsene. Nå er de satt ut av spill med alvorlige konsekvenser for kvinners økonomi og deres mulighet for å forsørge familien sin.

* Militarismen arter seg i form av opprustning, sivilisering av militarismen og krig mellom grupper og propagandaen som følger med. I vår verden kaller de det for fredsopprettende styrker, fredsbevarende styrker, innvassjonsstyrker som i Irak, Bosnia, og kanskje Kosovo/a før vi vet ordet av det. Her er det sivilbefolkningen som er ofrene. Og i stor grad er det kvinner og barn og gamle. Voldtekt og prostitusjon er en naturlig konsekvens.

* Kjøp og salg av kvinner er konsekvenser av globalisering enten det er økonomi, teknologi eller militarisme det dreier seg om.

Er kriminalisering av horekunder

løsningen? Hva med kvinners levekår og rettssikkerhet? Jeg tror ikke kriminalisering vil bedre kvinnes situasjon, enten det er i Norge eller i Thailand eller på Filippinene, så lenge andre problemer ikke er løst.

Fattigdom er særlig påtagende i de to sistnevnte landene. Eller kanskje vi likegjerner skal kriminalisere Ola soldat før han drar ut i FN- oppdrag eller NATO-oppdrag? For i så fall bør forbudet gjelde alle.

Norge må forholde seg til resten av verden. Globaliseringen har alvorlige sosiale virkninger i forhold til arbeid, daglig liv og ikke minst for utviklingen av demokratiet og en bærekraftig utvikling og miljø.

Mange kvinner i hele verden har mobilisert seg i kampen mot økonomisk utbytting, salg av kvinnekropp og mot militarisme og krig, og for demokrati, miljø og fred. Flere steder har vi sett at de har stått sammen på tvers av nasjonale og etniske skillelinjer.

For omkring et år siden deltok jeg på et seminar med kvinner fra 6 forskjellige nasjoner i Kaukasus, og hvor nasjonene hadde stått mot hverandre i blodige kriger. For mindre enn et halv år siden var jeg sammen med kvinner fra Bosna, Serbia og Kroatia. Det er uøndt å si noe mer om hva de hadde gjennomgått og er i ferd med å gjennomgå. Det som var felles for dem alle var nødvendigheten av å stå sammen mot den nasjonale propagandaen og søke å finne veier for forsoning og demokrati uansett.

"Ellers er vi fortapt. Vi må trosse mennenes nasjonalistiske propaganda. Nasjonalisme handler om å opprettholde mennenes dominans over kvinnene," mente de.

Dette er også den ånden som IKFF byggde på da kvinner fra de krigførende landene møtte hverandre i Haag under den første verdenskrigen.

Har ikke vi norske kvinner noe å lære? Skal vi la all historie gå tapt? Hvorfor står ikke vi sammen med kvinner i andre deler av verden og viser vår solidaritet med dem?

Ellen Elster

Johanne Reutz Gjermoe (1896 - 1989)

Johanne Reutz Gjermoe var en sentral kvinne i Arbeiderpartiet og LO i mellomkrigstida. Hun var medlem av Arbeiderpartiets sentralstyre og kvinnesekretariat, der hun ble valgt til formann i 1939. Fra 1935 til 1938 var hun medlem av den norske delegasjonen til Folkeforbundets forsamlinger og ILOs arbeidskonferanser.

Som leder av LOs statistiske avdeling i 1925-1942 skrev hun en rekke bøker av faglig og økonomisk art.

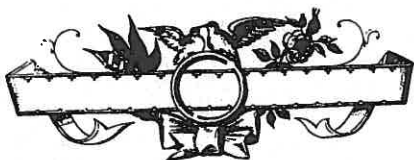
Blant annet på grunn av hennes syn på militær opprustning ble forholdet til ledelsen i Arbeiderpartiet og i LO så kjølig at enkelte hevder at hun ble retusjert bort fra historien.

Hennes seinere innsats har i stor grad vært knyttet til fredsarbeid. Hun ble medlem av IKFF fra 1946 og æresmedlem i 1976. Det er særlig på det internasjonale planet hennes innsats var stor, som medlem av WILPFs hovedstyre i 1962 - 1971, som formann for organisasjonens International Committee on Peace Research og som formann for organisasjonens Midt-Østen komite.

Johanne Reutz Gjermoe ble i 1976 hedret av fredsbevegelsen i Israel ved at det ble plantet en lund på 1000 trær i International Women's Forest i Gallilea. I 1981 ble hun tildelt Kongens fortjenestemedalje i gull for sitt fredsarbeid.

Da hun døde i 1989, etterlot hun seg en betydelig sum penger til IKFF. Hele 100.000 kroner ble kvinneligaen til del, og som kom organisasjonen har hatt god nytte av, ikke minst til utgivelse av dette bladet.

Sjølbiografien "For likeverd og fred" ble gitt ut i 1983. Boka kan bestilles fra IKFF.

ET LIV FOR RETTFERDIGHET FOR ALLE

Intervju ved Ellen Elster

.....
Randi Aas har skrevet bok om Johanne Reutz Gjermoe. Boka tar opp alls sider ved livet og arbeidet hennes og kunne like gjerne vært en del av den skjulte historien om Arbeiderpartiet og LO. I en samtale med fred & frihet konsentrerer Randi Aas seg om de årene hun tilbrakte i Geneve som norsk representant i ILO og Folkeforbundet, perioden 1935 - 1938. Resten vil bli å lese når boka kommer ut. Om disse sidene ved arbeiderbevegelsens historie tåler dagens lys, blir spennende å se.

Randi Aas. Foto: EHB.

Randi Aas, som til daglig er lektor ved Forsøksgym i Oslo, forteller at det var en ren tilfeldighet som førte henne inn i Johanne Reutz Gjermoes verden.

- Jeg så en artikkel i Asker og Bærum Budstikke om Johanne Reutz Gjermoe i forbindelse med boka "For likeverd og fred". Jeg ble tiltrukket av henne som person og den situasjonen hun hadde vært gjennom i Arbeiderpartiet og LO både før og etter krigen. Jeg ble på en måte arg på hennes vegne, en slags rettferdighetsfølelse tror jeg. Jeg ble nysgjerrig og ville vite mer, samtidig som jeg hadde et ønske om å få henne tilbake i lyset igjen.

- Så ble jeg også fascinert over de synspunktene hun fremmet om kvinners rett til arbeid. Det var de samme standpunktene som vi jobba med på '70-tallet, og som hun hadde satt på dagsorden nesten 40 år tidligere.

Randi Aas startet med arbeidet med boka i 1994, og den kommer ut på Pax Forlag i løpet av 1999. I nærme re 3 år holdt hun på med å grave seg igjennom etterlatte og usorterte papirer i pappesker og arkiver.

- Det er en utrolig spennende dame jeg har fått lov til å studere, synes Randi Aas.

En spennende dame

At vi har for oss en spennende dame, ble også bekreftet på det sist høstmøtet i Oslo-avdelingen hvor Randi Aas fortalte om Johann Reutz Gjermoe som et ledd i serien "våre formødre". Mangesidig, klok og intellektuell var blant ordene so falt den kvelden. Enkelte ga også uttrykk for at hun var en kvinne so visste "hvor skapet skulle stå".

Med en slik karakteristikk er det ikke vanskelig å forstå at det ikke v helt enkelt å være Johanne Reutz, som hun het den gangen, i den mannsdominerte arbeiderbevegelsen i mellomkrigstida. Arbeiderbevegelsen var inne i en turbulent tid. So person var hun veldig annerledes. Hun kom fra en borgerlig familie, hun hadde utdanning, likte å reflektere over ting, og ikke minst, hun kvinne. Håkon Lie har seinere utt at "hun var ikke en av oss." Og h kom på tvers fra første stund i LC Hun var en mismatch innen arbeiderbevegelsen. Samtidig hadde d desperat behov for hennes kunns per.

Veien til Geneve

Hva som førte henne til Geneve, er vanskelig å si. Randi Aas peker på flere forhold.

Hun hadde kommet i klemma mellom Arbeiderpartiet og LO i forbindelse med kriseplanen for løsningen på arbeidsledigheten, et arbeid hun hadde deltatt i. Hun ble satt på gangen av LO og AP, skjønt hun hadde først støtte fra Oscar Torp, Arbeiderpartiets leder. Hun fikk et reisestipend som ga henne mulighet til å reise rundt i Europa etter Geneve-oppholdet. En del ting tydet på at de ville ha henne vekk fordi de var engstelige for hvilken påvirkning hun kunne ha på partiet.

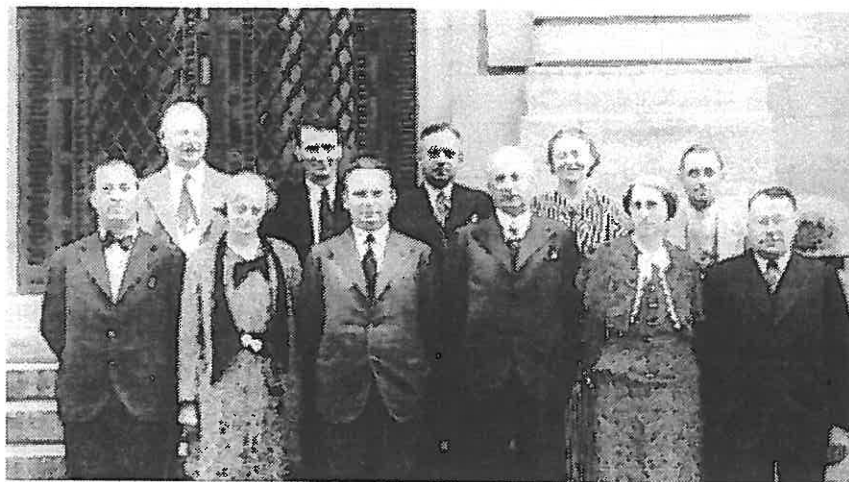
- Jeg vet ikke hvor mye det er i det, tilføyer Randi Aas.

I perioden forut for oppholdet i Geneve hadde hun fått et sammenbrudd og var sykemeldt. Eilif Gjermoe, som hun seinere giftet seg med, må ha påvirket lederen i Statistisk Sentralbyrå, Gunnar Jahn, til å få innvilget denne turen. Hun fikk det ærefulle vervet som "stagiaire" som er en slags lærling, for å studere arbeidsstatistikk og spørsmål i Folkeforbundets administrasjon.

Folkeforbundet var den store nyskapingen etter den første verdenskrig. Meningene var delte om hva det skulle være. For noen var Folkeforbundet et forum for fredelig konfliktløsning, samarbeid og forsoning for å unngå krig for all framtid. For andre var Folkeforbundet seierherrenes internasjonale klubb hvor taperne av krigen fra starten ikke fikk være med, og hvor oppgaven først og fremst var å befeste diktfreden fra Versailles i 1919.

ILO, den internasjonale arbeidsorganisasjonen, var også en del av fredsoppgjøret i 1919. Det ble oppnevnt en kommisjon som skulle utarbeide utkast til fredstraktatens avsnitt om arbeidslivet. Formålet med ILO var å fremme samarbeidet mellom landene innenfor arbeidsliv og sosialpolitikk. Virkemidlet var å få i stand bindende avtaler mellom statene. Hvert år skulle ILO ha en hovedkonferanse, Arbeidskonferansen. Her skulle internasjonale konvensjoner og rekommandasjoner vedtas som igjen endelig skulle behandles og vedtas i medlemsstatene.

Regjeringen Nygaardsvold kom til makten i mars 1935. Da ILOs arbeidskonferanse startet i juni samme år hadde Johanne Reutz allerede vært tilknyttet Arbeidsbyrået en måneds tid.

Den norske delegasjonen på Arbeidskonferansen i Geneve i 1935. Johanne Reutz nr. to fra venstre i første rekke. Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek. Bildet er hentet fra boka "Norge i ILO 1919 - 1939" av Halldor Heldal, Tiden forlag 1994.

Den oppnevnte sekretæren fikk forfall i siste minutt. Johanne Reutz ble dermed tilkalt som sekretær for den norske delegasjonen. Hun hadde tilknytning til LO, kunne fagfeltet og kom dermed raskt inn i de sakene det skulle jobbes med. Det tok henne forholdsvis liten tid å bli aktiv i tjenesten både som sekretær og delegat. Det var også få andre kvinner i arbeiderbevegelsen på den tida som hadde hennes kvalifikasjoner og erfaring.

Folkeforbundet skulle ha en sesjon seinere. Da hadde hun allerede gjort en jobb i ILO, og hun ble oppnevnt som medlem av den norske delegasjonen. Det hadde også vært grupper innenfor den internasjonale kvinnebevegelsen som hadde foreslått henne som delegert til Folkeforbundet fordi kvinners nasjonalitet og rettslige stilling sto på programmet.

Det hører også med at regjeringen ønsket å vise at de var progressive ved å la seg representere av en ung kvinne blant de mange gamle mennene. Dessuten kunne hun bra engelsk.

Folkeforbundets nedtur

Johanne Reutz deltok på alle samlingene i Folkeforbundet fra 1935 til 1938 og kunne følge Folkeforbundets nedtur bit for bit. Hun pekte blant annet på svakheten som lå i manglende muligheter og makt til samhandling i et forum med svært sprikende meninger og interesser. Hun mente at Folkeforbundet ikke var folkenes forbund, men statenes forbund hvor de største hadde mest å si. Noen ønsket status quo,

andre ville har mer land.

Folkeforbundet var basert på enstemmighet fra alle medlemmer. Ble det stemt nei, ble det umulig å fatte vedtak. Dette systemet ble endret da FN ble etablert, sjøl om det også er svakheter her. Erfaringene fra Folkeforbundet la grunnen til etableringen av FN etter den andre verdenskrig. Den institusjonelle oppbyggingen av FN i 1945 fulgte Folkeforbundet nøye. Men ideen om en kollektiv sikkerhetspakt understøttet av sanksjoner, ble forlatt.

Johanne Reutz så også de positive sidene ved Folkeforbundet, sider som ikke var så synlige. Hun mente at Folkeforbundet hadde vist seg å være heldigere med sitt humanitære arbeid og sitt forebyggende fredsarbeid enn å stanse konflikter som alt var brutt ut i lys lue. På denne tida var Spania midt inne i en blodig borgerkrig og Japans invasjon i Kina hadde nylig stått på dagsorden. Arbeidet med å utrydde urettferdighet som hadde bakgrunn i klasse, rase og kjønn i de enkelte landene, fanget ikke oppmerksomheten utad. Dette arbeidet var mer langsiktig. Hun mente at tida ville vise at dette arbeidet allikevel var det aller viktigste for bevarelse av freden.

Johanne Reutz så altså både styrken og svakheten ved systemet. Styrken lå i evnen til å samle informasjon og skape debatt om viktige saker. Svakheten var i manglende mulighet og makt til samhandling i et forum med svært sprikende meninger og interesser.

I denne tida ble hun kjent med

arbeidet i de store internasjonale kvinneorganisasjonene. De var godt representert når viktige kvinnespørsmål skulle debateres. Hun møtte de få kvinnelige delegatene som var til stede. Særlig inntrykk må møtet med Alexandra Kollontay ha vært. Randi Aas forteller at hun var full av beundring og opplevde henne som en fantastisk levende personlighet, og hun har gjemt på en billett som hun en gang hadde fått. Kollontay var russisk revolusjonshelt og seinere Sovjets ambassadør blant annet i Oslo.

Arbeidsledighet som konfliktskaper

"Vår tidsalder har fått en gave i teknikkens vidunder. Men folkene står som fortrollet. Millioner, især ungdom, står uvirksomme. De arbeidskrefter som er frigjort ved den økonomiske omveltning utgjør krigsfares. Halvt med, halvt mot sin vilje drives de ledige skarer inn i militære formasjoner og inn i rustningsfabrikkene. De ser ikke arbeidsmulighetene i eget land, bare lokkende syner i fremmede land." (udatert notat)

Johanne Reutz så på arbeidsledigheten som konfliktskaper, en årsak til krig. Det var stor arbeidsledighet blant unge mennesker, og Johanne Reutz hadde observert at mange ble fanget opp av det militære og den nasjonale propagandaen. Johanne Reutz mente at unge måtte kvoteres til arbeid slik at de ikke ble forledet inn i fascismen eller nazismen. Hun mente at den store ulykken var arbeidsledigheten. Som økonom så hun på hvilke tiltak som var nødvendig. Det var behov for en rekke byggearbeid, veiarbeid osv. Det var den type arbeid folk trengte, og som staten burde sette inn penger på. Hun mente at det var en uvetting politikk når de med kapital ikke turte å sette penger inn i produktivt arbeid.

- For Johanne Reutz ble riktignok fredsspørsmålet mer aktualisert i seinere år. Når hun så sammenhengen mellom arbeidsløshet og krig, er nok det refleksjoner som hun har gjort seg når hun har sett tilbake. Samtidig var jo arbeiderbevegelsen opprinnelig en antimilitaristisk bevegelse, hvor det

brukte geværet sto sentralt. Johanne Reutz gikk inn i Arbeiderpartiet nettopp ut fra en slik holdning. Da partiet, som da satt i regjeringsposisjon, i 1936 bevilget penger til det militære, gikk hun sammen med Olaf Kullmann og stemte i mot disse bevilgningene. De ble lite populære på grunn av dette. Blant annet Martin Tranmæl og Trygve Lie reagerte kraftig mot dem.

Kvinnesak

Som delegat til Folkeforbundet kom blant annet spørsmålet om gifte kvinners nasjonalitet og kvinners rettslig stilling opp. Dette er en annen side av arbeidet i Folkeforbundet enn den vi vanligvis har hørt om, forteller Randi Aas. Her får også Johanne Reutz presentert noen de verdiene hun var opptatt av og vurderingene hun la til grunn for arbeidet sitt.

Lenge før Kvinneår, Kvinnetiår og Internasjonale kvinnekonferanser satte Folkeforbundet kvinners arbeidsrettslige og øvrige rettslige stilling, samt politiske og økonomiske stilling på dagsorden. Både regjeringene og de internasjonale kvinneorganisasjonene ble bedt om å sende inn rapporter om de respektive landenes vilkår for kvinner.

Rapportene viste hvor komplisert spørsmålet var, og hvor vanskelig det var å komme fram til en internasjonal konvensjon som alle land kunne gå med på. Det var allikevel av stor betydning at regjeringene ble nødt til å ta opp spørsmålet, undersøke det og legge fram sine mer eller mindre mangelfulle lovgivning. Rapportene kunne blant annet vise til tradisjoner, religiøse forestillinger, rasefordommer og holdninger hos kvinnene sjøl som hindringer for å gi kvinner de rettighetene de hadde krav på.

Da Johanne Reutz seinere kom tilbake til Norge, ble det kvinnesaken stilte her som ble sentralt for henne. Hun så husmorens arbeid som veldig

viktig og ville at de skulle organisere seg i LO på linje med menn. De burde bruke fagbevegelsen til å få oppvurdert sin rolle på linje med menn. De disponerte store verdier i hjemmet. Det var viktig at de ble profesjonelle og utdannet seg til husmorrollen på husmorskoler. Også hushjelpere burde likeledes bli oppvurdert gjennom å bli profesjonelle, få utdanning og dermed høyere lønn. Dette hang nøye sammen med hvilken verdi dette arbeidet hadde.

Johanne Reutz ønsket seg et eget forbund for husmødre i LO. Også fagorganisasjonens hustruer burde organisere seg og bli mer sett opp til av mennene. Hun hadde sett hvordan arbeiderne ved å fagorganisere seg, at de sto mange sammen i et kollektiv, og at fikk sitt eget arbeid oppvurdert, lønnsmessig så vel som utdanningsmessig. Hvorfor skulle ikke dette også være mulig for kvinnene?

Kvinnenemnda jobbet med dette under krigen, men saken ble avvist kontant fordi en ville ikke ha kvinnesak i LO. Egentlig ville de ikke ha Johanne Reutz' sine ideer inn i LO. I Arbeiderpartiets kvinnesekretariat var det også ulike synspunkter. Komintern mente at kvinnebevegelsen skulle opphøre og legges under partiet. Men det var stor uenighet i partiet blant kvinnene.

Johanne Reutz ville ha en sjølsten-dig kvinnebevegelse som ikke var underordnet partiet. Kvinnebevegelsen og partiet skulle etter hennes mening ikke være som "siamesiske tvillinger", slik Åse Lionæs ordla seg.

I 1939 var det en sterk strid om ideologier og strategier. Johanne Reutz tillot seg å si "nei" til Håkon Lie. Dette fikk hun merke seinere. Men kvinnene ville ha henne som leder av Kvinnesekretariatet. Åse Lionæs ble nestleder og tok over ledervervet etter krigen.

Det er en annen historie.

Naturvern og forsvaret

Fred og Frihet har gjentatte ganger tatt opp Forsvarets rasing av norsk natur. Store områder i Nord-Norge, (f.eks. Mauken Blåtind) med en meget sårbar natur (skrint jordlag, lang, kalde vintrer) er allerede alvorlig skamferet, og store reinbeiteområder er blitt skadelidende. Om militærøvelsene skulle blitt innstilt fra i år av, ville det ta flere tiår for naturen å reparere seg selv - om det overhodet er mulig. Ambisjonsnivået for forsvarets øvelsesaktivitet i 1999 er ikke blitt mindre enn fjorårets.. Over 20 000 soldater fra NATO-landene skal delta i "Battle Griffin" fra 1. februar til 13. mars. Dette vil være den største feltøvelsen i Nato i 1999, og forsvars sjef Arne Solli har gitt den høyeste prioritet. Stedet som denne gangen blir skadelidende, er Namdalen i Nord-Trøndelag. - Men dette er bare begynnelsen. Fra 7. juni til 18. juni skal en øvelse under rammen til "Partnerskap for fred" foregå i Finnmark, og den må vi betrakte som en endelig bekreftelse på at våre selvpålagte restriksjoner er gått fløyten hva Finnmark angår. Russerne har uttrykt sin misnøye med denne øvelsen og vil ikke delta. På min forespørsel i informasjonsavdelingen i Forsvarsdepartementet fikk jeg beskjed om at de der ikke har gitt opp å få russerne til å forandre mening. - Sjøforsvarets årlig øvelse, kalt Flofex, starter 1. november og varer i 3 uker. Det er ikke småtterier av forurensninger som slippes ut av hundrevis av bensin/dieseldrevne motorer, og sårene i landskapet etter denne aktiviteten kan

man bare gråte over. Den som har sett fotografier av treningsområdene etter en militærøvelse, vil forstå tårene. Men jeg har mer på hjertet. Protestene i Norge, og også i Sverige, mot Forsvarets planlagte skytefelt, er mildt sagt glødende. Forsvaret har allerede fordervet Hjerkin-området, og det må være nok! Forsvaret opererer med tre alternative områder, men prioriterer at det legges til Gråfjellet ved Rena i Åmot. Avdelingssjef Olaf Naper i Luftfartsverkets planavdeling opplyser at dersom dette blir løsningen, vil det bli dyrere å reise med fly nordover fra Gardermoen, fordi Gråfjellområdet ligger rett under nordgående hovedtrasé for flytrafikk fra Gardermoen. Naper forteller at det vil koste flyselskapene kr 30 000 hver dag for å legge flyrutene utenom skytefeltene dersom de tar utgangspunkt i 100 flygninger hver dag. Kr 30 000 pr dag kan vel bare bety kr. 30 000 ekstra drivstoffutgifter - og dermed ekstra og unødvendig forurensning. Protestene mot alle tre alternativer er like sterke. Deltakelsen på protestmøtene er stor, og folk er opprørt. De forstår ikke at forsvaret skal få lov til å forringe livskvaliteten til befolkningen rundt disse områdene. Mange vil ta i bruk sivil ulydighet for å forhindre byggingen av "Regionfelt Østlandet". Norges Fredsråd har sendt et utmerket brev til Stortinget og protestert av prinsipp og av hensyn til folk, dyr, plantebestand og lokalmiljø.

Kari Løchen

Sidsels Plukk

Flytting innebærer (bl.a.) rydding, og noen måneder etter flytting av Landsstyrets og Osloavdelingens kontor "fortaper" vi oss litt i gamle nummer av Fred og Frihet og leser i nr 2/1981: En stor dag I mange år har Oslo avd av IKFF og landsstyret vært uten kontor; men så en dag skjedde det! kl 0900 - 1130 innen 14. april hvis du kan tenke deg å få nærmere opplysninger eller melde deg interessert i å ta på deg dette for IKFF.

Vår leder Elise Hübert hadde fått leie et deilig værelse i Fastings gt 5, Oslo 3. - - - Det ble flyttesjau - - -

19. februar styremøte på kontoret - - - . Vi har flyttet senere - flere ganger, og kanskje er vi på flyttefot igjen om ikke altfor lenge. Vår leiekontrakt er tidsbegrenset, men vi kan jo krysse fingre og håpe at vi får bli her sentralt i Oslo og i et inspirerende kontorfellesskap.

Vi blar videre og finner i nr 2/1982 en omtale av en Internasjonal konferanse arrangert i Amsterdam av "Kvinner for Fred i Holland" og Hollands "Kvinner mot Kjernevåpen". Over 500 kvinner fra 25 land (2 kvinner fra Norge) møtte på konferansen som hadde 3 mål:

- Å informere om den aktuelle kritiske situasjon i Europa når det gjelder opprustningen og planene for modernisering av kjernefysiske våpen. Og om de økonomiske og sosiale følger for utviklingslandene og for mulighetene til å fremme økonomisk rettferdighet innen de enkelte folk og folkene seg imellom.

- Å studere metoder for å få snudd våpenkappløpet og bedre avspenningsklimaet i Europa og verden. Og å studere nye metoder i fredsstrategien (nasjonalt og internasjonalt).
- Å hjelpe kvinner til å forstå hvilken rolle de har som individer og som organisasjoner, og søke å finne fram til en felles handlingsplan for fred. Ikke så mye nytt under solen - - -
I samme nummer av bladet finner vi fem bokanmeldelser av Elise Hübert - lyder det kjent?

GAVE TIL FRED OG FRIHET

I forrige nummer av *fred & frihet* oppfordret vi våre lesere til å bidra til å dekke kostnadene til å trykke bladet. Responsen har vært overveldende!

Pr. 25. januar har vi mottatt kr. 13.000,-. Med dette beløpet er vi langt på vei til å dekke trykking og utsending av et nummer av bladet.

Med takk noteres navnene på de glade givere:

Åse Berg - Mette Bjerke
Aase-Britt Borsheim - Elsa Brekke
Charlotte Buhl - Bodil Cappelen
Hendy Coward - Else Engesland
Gro Eriksen - Signe Eriksen
Sigfrid Fagerli - Kirsan Fjelberg

Johanne Skog Gripsrud
Jenny Hanekamhaug - Tippa Hareide
Bård Haugland - Liv Heier
Elise Hübert - IKFF avd. Sandnes og Stavanger - Inger L. Jensen
Kirsten Kiellerup - Gudny Klausen
Ellen Lahn - Ive S. Larssen
Finn Lie - Grethe Nielsen
Liv Tvete Prytz - Magnhild Riise
Karen Skjæveland - Eli Stigersand
Ellen Sværi - Jøssi Sæland
Ingerd Thorkildsen - Kari Tønnesen
Britt Ingeborg Wilhelmsen

Vi er så optimistiske at vi regner med ytterligere en navneliste i neste nummer av bladet.

Nytt fra avdelingene

KVINNELIGAEN SKRIVER BREV TIL KJELL MAGNE BONDEVIK

Burma

På WILPFs (Womens' International League for Peace and Freedom) internasjonale kongress i Baltimore, USA, i 1998 ble det vedtatt at alle WILPF seksjoner (i ca 40 land) skulle arbeide for å få stoppet all handel med Burma. Undertegnede har truffet burmesiske kvinner, som nå må leve i eksil, på flere internasjonale møter. De umenneskelige forhold mange burmesere må leve under, er vel kjent. Tusenvis er utkommandert til regulært slavearbeid, krenkelse av menneskerettighetene er den normale tilstand i landet. Alle disse kvinnene hevder at den eneste måten man kan få slutt på militærdiktaturet, er ved handelsboikott.

I oktober 1998 ble det opplyst at Norges import fra Burma var på 4,6 millioner fram til september. Samtidig fikk vi vite at statsministeren ville vurdere et lovforbud mot denne handel over nyttår. Forholdene i Burma har ikke bedret seg. Det går rykter om at Aung San Sun Kyi kan bli fengslet igjen.

Vi ber statsministeren om å legge fram dette lovforslaget snarest, og om å bruke sin innflytelse til å få andre stater til å gjøre det samme. Vårt mål er en internasjonal handelsboikott.

Øst-Timor

I Øst-Timor fortsetter vold og undertrykking av menneskerettigheter. Den indonesiske regjering har hevdet at den har trukket troppstyrker ut av Øst-Timor. Det er mulig at det er blitt gjort, men det er ifølge uavhengige kilder blitt sendt nye troppstyrker til Øst-Timor i flere omganger. Samme kilder hevder at undertrykkingen fortsetter. Opposisjonelle fengsles uten lov og dom, og forholdene for den øst-timorske befolkning har ikke bedret seg.

På grunn av den pressede situasjon den indonesiske nå befinner seg i, må tiden vær inne til å hjelpe Øst-Timor til å oppnå selvstendighet. Vi ber om at representanter fra Norge tar opp Øst-Timors situasjon i internasjonale fora og bruker sin politiske innflytelse til å fremme dette folkets rettmessige krav om selvstendighet. Øst-Timor må igjen komme på dagsordenen. Det er på tide at vi følger opp det vi uttrykte ved tildelingen av Nobels Fredspris til de to forkjemperne for Øst-Timors rettigheter.

Fredsbevegelsen over hele verden har Øst-Timors selvstendighet på programmet.

MANIPULERINGEN MED VÅRE ORD OG INNTRYKK

skriver Johanne Skog Gripsrud i Stavanger Aftenblad 16. oktober i fjor. Dermed er hun stadig med på å synliggjøre IKFFs perspektiver i denne kanten av landet. Hun skriver videre:

"Jeg ser - jeg ser - her er så underlig ..." skrev dikteren Obstfelder, og undret seg på om han var kommet til feil klode. Hvis han hadde levd i dag, ville han hatt enda større grunn til å undre seg.

I hans tid var det likevel slik at for folk flest var "en spade en spade". I vår tid, spesielt etter Gulfkrigen i 1989-90, har mange ord og begrep fått ny betydning. Mens folk før i tiden mente, sa og trodde at for eksempel et militært angrep betydde krig, så snakker nå politikere i "verdenssamfunnet" om "fredsopprettende operasjoner". Genial manipulering med ord!?

En kan undres over om krig er "fredsopprettende", og over den geniale måten vi er blitt omvendt til å tro at krig kan være humanitær innsats for fred og menneskerettigheter. Denne gangen er det serberne som er "de stygge". Rettere sagt er det sjefen deres, Slobodan, som er kjeltringen, kalt "slakteren".

Derfor har også lille Norge sagt ja til å støtte NATOs planer om å bombe landet der Slobodan hersker, hvis ikke herskeren slutter med å terrorisere folk.

Jeg undrer meg på om folk flest i lille Norge har problemer med å forstå at vår myndigheter sier ja til å støtte bombing med fly og mannskap ... hvis NATO bestemmer seg for en slik "operasjon"? Og om folk flest har problemer med å forstå det politiske spillet og hvilke konsekvenser det kan innebære, ikke bare for serbere og Kosova? Jeg undres, og er livredd for at vi kan bli like overrumplet som ble den 9. april 1940 ...

Saken er uhyre vanskelig. Krig er ikke ønsket av noen, sier våre politikere. De innrømmer at konsekvensene av en eventuell "fredsopprettende operasjon" samsvare dårlig med FN's menneskerettighetserklæring. Det er som å velge mellom pest og kolera, sier SV's Erik Solheim. Jeg undres på om han da har stemt for både pest og kolera? Minst like mye undres jeg på at over en million mennesker i lille Norge vil støtte LO's maktkamp og massedemonstrasjon mot Regjeringens forslag om å kutte ut en fridag. Kunne ikke massedemonstrasjon vært en bedre verdig?

Johanne Skog Gripsrud

NYTTIG LESESTOFF FRA IKFF

- * Johanne Reutz Gjermoe: For likeverd og fred.
 - * Birgit Broch Utne: Opplæring til fred. Et feministisk perspektiv
 - * IKFF-Rogaland 40 år. Redaktør Johanne Skog Gripsrud
 - * ForUMs fredgruppes studiebok fra 1995 om fred, miljø og utvikling v/ Svein Hjetland og Mari Holmboe Ruge som redaktører
- Pris: 30 kroner pr. stykk pluss porto.

MATERIELL FRA IKFF

Vi har til salgs fine T-trøyer i rødt, gult, grønt, marine og svart. De har den vakre Picasso-tegningen av "Kvinnen med fuglen" i hvitt. Prisen er 180.- pr. stk. Avdelinger som vil kjøpe flere for videresalg, får dem for kr 100.- pr. stk. for å kunne få fortjeneste på dem.

Dessuten har vi fremdeles noen igjen av våre vakre blå skjerf med hvite gule liljer. Prisen er nedsatt til kr 50.- pr. stk.

Vil du ha ekstra nummer av bladet Fred og Frihet, koster dette kr 10,- stk. Vi kan tilby flere årganger.

De som vil ha våre vervingsbrosjyrer får disse mot å betale porto.

PORTO KOMMER I TILLEGG TIL DE OPPGITTE PRISER

IKFFs kontor er betjent mandag og torsdag kl 0900 - 1200, men det kan nok hende du treffer noen utenom den tiden også på telefon 22982622 eller fax 22203780 eller e-post ikff@online.no

●●●● Nytt fra WILPF

- Redigert av Edel Havin Beukes -

KONGRESSRAPPORTEN "DEN TREDJE BØLGE"

Kalles rapporten fra Gertrud Baer seminaret som ble holdt under WILPF-kongressen i Baltimore i fjor. Rapporten er på 30 sider, har rikelig med bilder og omtale av de innspill, innledninger og diskusjoner samt de aktiviteter som de unge deltagerne var med på.

Den kan være nyttig å ha til rekruttering av unge jenter til kommende Gertrud Baer seminarer.

Rapporten kan bestilles fra Geneve kontoret.

INTERNATIONAL PEACE UPDATE

Nr. 1 for 1999 har en lederartikkel av Regina Bircham (biolog og WILPFs visepresident) om "Consumption Mania og Sustainable Development". Hun minner om at FN-kommisjonen om Bærekraftig utvikling (CSD) fortsetter arbeidet med oppfølging av RIO-prosessen.

Som en internasjonal NGO engasjerer WILPF seg i dette arbeidet på flere måter. Forbruk er et av hovedtemaene på to ukersmøtet i New York fra 19. april til 1. mai 1999.

IKFF arbeider gjennom FORUM for å få militært forbruk og produksjon på dagsorden i CSD-sammenheng.

Det er mange andre interessante artikler i International Peace Update og våre medlemmer anbefales å abonnere på det gjennom IKFF-kontoret i Oslo.

NYTTIG KONGRESS- RAPPORT

Kongressrapporten fra den 27. internasjonale WILPF-kongressen i Baltimore, USA 24. - 31. juli 1998 er nå kommet ut. Den kan kjøpes fra WILPFs Geneve-kontor og koster 10 US dollar.

Boken omfatter 300 sider som viser alt som foregår i de enkelte nasjonale seksjoner og internasjonalt. Alle sakspapirer, referater, foredrag, uttalelser og utspill, deltagerliste med adresser osv er kommet med.

Rapporten er en nyttig oppslagsbok for å holde oss orientert om hva vår organisasjon står for globalt.

WILPF - KAMPANJE MOT RASISME

WILPF planlegger en kampanje mot rasisme. Dette er oppfølging av et kongressvedtak i Baltimore sommeren 1998 der man etablerte en internasjonal arbeidsgruppe for å planlegge og koordinere WILPFs arbeid mot rasisme. Elenita Muniz fra Maine i USA koordinerer gruppa og ber om gode ideer og informasjon fra seksjonene om hva som gjøres på området.

FN skal i år 2001 ha en verdenskonferanse om rasisme. Det skal holdes forberedende møter i FN-regi i Geneve våren 1999 og 2000. Et av hovedmålene til arbeidsgruppa er å arbeide med forberedelser til disse møtene.

Har vi medlemmer i IKFF som kunne tenke seg å prioritere arbeid mot rasisme fremover?

WILPF-kampanjen WIND (WOMEN INSIST ON NUCLEAR DISARMAMENT)

Kontaktpersonen her er Felicity Hill som arbeider på WILPF-kontoret i New York. Abolition 2000 og NPT-arbeidet er sentrale områder i arbeidet.

Selv om IKFF jobber med flere av de konkrete sakene i WIND-kampanjen, hadde det vært ønskelig at flere av våre medlemmer kunne engasjere seg i selve WILPF-kampanjen mot atomvåpen. Nå må det jo sies at IKFF medlemmer også står på barrikadene både hos Bestemødrene og Nei til atomvåpen.

Vi trenger en fast kontakt til WIND-kampanjen.

VIKTIGE INTER- NASJONALE MØTER FREMOVER,

mars-august 1999

Mars: 1-19: Commission on the Status of Women, New York.

10-11: International Womens Day Seminar: " Militarization of Outer Space", Geneve.

April: 22-30: 55th Session of the Commission on Human Rights, Geneve.

19-30: Commission on Sustainable Development (CSD), New York.
12-23: Third PrepCom, Non-Proliferation Treaty, New York.

Mai: 11-16: Hague Appeal for Peace Conference, Haag.
17-28: PrepCom., World Summit on Social Development for Special Session at the General Assembly, New York.

Juni: 7-25: 21st Session of CEDAW, New York.

Juli: 30-2: International Conference on Population and Development (ICPD), New York.

29-31: WILPF Seminar on Women Workers in Export Processing Zones, San Jose, Costa Rica.

August: 1- 3: WILPF, International Executive Committee Meeting (IEC), San Jose, Costa Rica.

WILPF MARKERER DEN INTERNASJONALE KVIN- NEDAGEN I GENEVE

Det er blitt en tradisjon at WILPF-kontoret i Geneve arrangerer seminarer og besøk på nedrustningskonferansen i forbindelse med kvinnekdagen 8. mars.

Selve seminaret blir avholdt 10. - 11. mars og har tittelen " Prevention of an Arms Race in Outer Space" Programmet er omfattende og starter med at professor Carl Grossmann fra State University of New York gir en oversikt over hvor vi står når det gjelder militariseringen av verdensrommet. IKFF vil være representert på seminaret.

I neste nummer av fred & frihet vil det komme en kort rapport om dette.

Fra FN

Materialet er hentet fra "Brennpunkt FN", utgitt av FN-Sambandet i Norge.

Fordømmer religiøs fanatisme

FNs spesialutsending for religiøs intoleranse, Abdelfattah Amor, anmodet nylig det internasjonale samfunnet om å fordømme religiøs ekstremisme. Med henvisning til Generalforsamlingens sosiale, humanitære og kulturelle komite, påpekte han at ingen religion er foruten ekstremisme, og at det å tolerere ekstremisme er det samme som å tolerere det utålelige.

Amor påkalte også oppmerksomheten mot kvinnenes status i forhold til religion.

- Det kan ikke godtas at det lyssky Taliban-regimet i Afghanistan reduserer kvinnenes status på en slik måte at den fornærmer Guds visdom og fordømmer menneskets intelligens, hevdet han.

FN-eksperten mente også at dersom tittelen "Spesialutsending for religiøs intoleranse" ble omgjort til "Spesialutsending for religions- og trosfrihet", ville det bli mye lettere å føre dialog med de ulike partene. En slik endring vil framheve det positive, påpekte han.

Sikkerhetsrådet vil stoppe strøm av ulovlige våpen

Det er dyp bekymring for den destabiliserende effekten strømmen av ulovlige våpen har i Afrika. Sikkerhetsrådet vedtok enstemmig en resolusjon om å stanse denne utviklingen som et svar på FNs Generalsekretær, Kofi Annans rapport om årsaker til konflikt og tiltak for å fremme varig fred og bærekraftig utvikling i Afrika.

En rekke bestemmelser i resolusjonen dreier seg om hva Generalsekretæren kan gjøre med situasjonen, deriblant det å utarbeide en metode for å identifisere internasjonale våpenhandlere som overtrer nasjonale lover eller FNs import- og eksportforbud på våpen til og fra Afrika.

I samarbeid med medlemslandene blir Annan oppfordret til å utarbeide tiltak for å samle inn, dele og spre informasjon om strømmen av ulovlig våpen og effekten den har på samfunnet rundt.

Sikkerhetsrådet understreker også viktigheten av prosjekter for frivillig innsamling, kassering og ødeleggelse av våpen i områder der konflikten er over, og hevder at det vil vurdere å inkorporere slike prosjekter i sine framtidige fredsbevarende operasjoner i Afrika. Alle FNs medlemsland må begrense overføringen av våpen som kan utløse eller forlenge

våpna konflikter eller forverre allerede eksisterende spenninger i Afrika.

Medlemslandene oppfordres til å samarbeide med de afrikanske landene for å stanse strømmen av ulovlige våpen. Afrikanske stater oppfordres til å vedta lover mot å eie eller bruke våpen og til å innføre effektiv import- og eksportkontroll. De oppfordres også til å registrere seg i FNs register for tradisjonelle våpen og å utarbeide sine egne registre.

Kvinner hylles på verdens matvare- og dag

"Kvinner gir verden mat" var temaet under markeringen av verdens matvare- og dag 16. oktober i fjor. Lederen for Verdens Mat-vareprogram (WFP), Catherine Bertini, hevdet at organisasjonen har forventninger til kvinner fordi de er nøklene til at mer enn 800 millioner mennesker som står overfor livslang fattigdom og nød, får mat. Kvinner står i en særstilling når det gjelder å distribuere maten de har, fordi de sørger for at hele husstanden, og særlig barna, drar nytte av den, påpekte hun.

I en verden med fattigdom, naturkatastrofer og krig, er det kvinnes tøffhet og oppfinnsomhet som får familier og samfunn til å overleve, hevdet FNs generalsekretær Kofi Annan i anledning dagen. Generalsekretæren understreket vanskeligheten med å rettferdiggjøre den daglige kampen kvinnene på landsbygda står overfor. Særlig vanskelig er det å formidle mangelen på muligheter innen vekst og utvikling.

Undervurderte lærere

Ikke glem lærernes viktige jobb! sa UNESCO, ILO, UNDP og UNICEF i anledning verdens lærerdag 5. oktober i fjor. Til tross for problemer som er knyttet til læreryrket, som lav status, lav lønn, utilstrekkelige læremidler og dårlige arbeidsforhold, spiller lærerne en vital rolle i fredsbyggingprosessen.

Lærere overfører kunnskap, holdninger og verdier som fastholder at fred ikke bare betyr fravær av konflikter, men at det også skal være en generell levemåte.

Millioner av barn verden over er utsatt for vold, utnyttning og andre former for misbruk og urettferdighet. Lærerne må forstå barnas traumer, forhindre mobbing og lære elevene å løse problemer på fredelige måter, som gjennom dialog. Lærernes innsats står som et eksempel for elevene. Fra tidlig alder lærer barna viktigheten av sosial rettferdighet, som er en grunnstein i arbeidet for universell og langvarig fred.

Lærernes arbeid må derfor verdsettes og støttes, oppfordret FN-organisasjonene.

KVINNERS MENNESKERETTIGHETER

Howdan realisere kvinners menneskerettigheter? var hovedtemaet på konferansen arrangert av FOKUS, Kvinnefronten og Krisesentersekretariatet rett før jul i fjor i Oslo.

Innlederne var kvinneaktivister fra India, USA og Sør-Afrika. De la alle vekt på at kvinner og de frivillige organisasjonene må vise styrke og opprettholde presset på regjeringene slik at de oppfyller sine forpliktelser for kvinners menneskerettigheter.

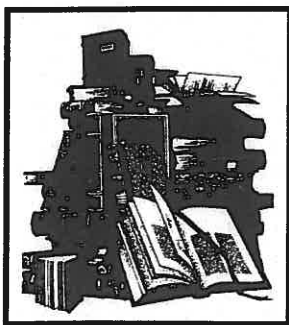
Janice Raymond fra USA sa at handel med kvinner som varer og slaver normaliseres av media og internasjonale institusjoner. Handel med kvinner har blitt en industri uten grenser som fremmes av reisebyråer, internett, hotellkjeder osv. Ved å se på prostitusjon som et yrke og skille på frivillig og tvungen prostitusjon, legaliserer man bare grov utnyttelse av kvinner, fordi det kun leder til institusjonalisering av bruken av kvinner som varer.

Sigma Huda fra Bangladesh startet sitt innlegg med å si at "våre (Sørs) menneskerettigheter er ikke det samme som deres menneskerettigheter. For oss er retten til å dekke våre grunnleggende behov som mat, husrom og utdanning viktigere enn politiske rettigheter," understreket hun.

Kvinneorganisasjonene må lære å bruke dokumentasjon om kvinners organisering og liv, arbeid og hverdag, hevdet Lesley Ann Foster fra Sør-Afrika. Dokumentasjon og informasjon gir oss makt og legitimitet i vårt lobby arbeid. Kvinnebevegelsen bør også kunne lære av egne feil og suksesshistorier, sa hun.

Konferansen vedtok enstemmig en resolusjon som kritiserer ILO for å anerkjenne prostitusjon som en "økonomisk sektor". Rapport fra konferansen fås hos FOKUS eller kan hentes fra FOKUS internettside i begynnelsen av februar.

FOKUS nytt nr. 1/99

BOK ANMELDELSER

Nærbilder fra en nasjon i krise

John Arne Markussen
Frihet og frykt
Gyldendal

Markussen var USA-korrespondent for Dagbladet i årene 1991-1995. Siden har han arbeidet som frilansreporter i New York og leverer stoff til bl.a. Arbeiderbladet og TVNorge. Utstrakt lesning, intervjuer med meningsskapere, politikere og forskere, reiser (han har besøkt 45 av de 50 delstatene) og møter med vanlige amerikanere har skaffet ham fyldig bakgrunnsviden. Markussen kaller boken en reise i det åpne rom mellom idealer og realiteter. Den dokumenterer et økende gap mellom dem. Det er ingen lunken, objektiv reportasjebok. Forfatteren legger ikke skjul på hva og hvem han liker og misliker.

Bokens tittel angir to sentrale temaer. Amerikansk historie er karakterisert ved bred enighet om et ekstremt frihetsideal. Det har vært konsensus om de fundamentale rettighetene: individuell frihet, privat eiendomsrett og markedets velsignelse. Men uinnskrenket frihet virker isolerende.

Hva er gått galt med Amerika? spør Mario M. Cuomo som i 12 år var guvernør i staten New York. Og han svarer slik: Folk er på desperat leting etter noe å tro på, noen å se opp til. Vi har ikke hatt noen stor sak å kjempe for siden 2. verdenskrig, og vi har ingen helter.

Markussen tegner et skrekkbilde av motsetningene mellom paramilitære hatgrupper og regjeringen i Washington. De høyre-radikale grupperingene, som er i vekst, ser på de føderale myndighetene og FN som fiendtlige maktorganer som truer den individuelle friheten.

Frykt er det andre sentrale temaet. Amerikanerne er bekymret og redde

for det meste, skriver Markussen. Sikkerhetsindustrien er en av de store vekstnæringene. Det sitter fem til åtte ganger flere i fengsel i USA enn i et gjennomsnittlig europeisk land. Bare på to områder stilles det aldri spørsmål om hva skattepengene går til: Pentagon and prisons, forsvar og fengsler. Fangebehandlingen som den fremstilles i boken, er slik at den burde tas opp i internasjonale menneskerettsfora. Amerikanerne har akseptert metoder som de brukte hele etterkrigstiden på å bekjempe i land som Sovjetunionen og Øst-Tyskland. De sosiale alarmsignalene har hittil ikke rokket ved frihetsmyten om at enhver er sin egen lykkes smed.

Frihet og frykt setter også flomlys på andre dominerende trekk ved amerikansk politikk og samfunnsliv: rase-motsetningene, helsevesenet, forholdet til religion og rettssystemet. Portrettene av Hillary og Bill Clinton er blant høydepunktene.

Tross sosial forvirring og et høyt aggresjonsnivå er USA et land med massevis av muligheter, stå-på-vilje og optimisme, innrømmer forfatteren. USA har tidligere hatt evne til å fornye seg. Markussen utelukker ikke at det kan skje igjen, selv om myten om samfunnets evne til selvregulering er blitt et dogme som sperrer for helt nødvendige reformer.

Elise Hübner

Alvorlige hensikter bak virtuos ordlek.

Ebba Haslund:
Det piper fra hornet på veggen.
Aschehoug

Ebba Haslund gir sine polemiske innlegg en artistisk og satirisk form. Ironi og selvironi gir kritikken brodd. Ingen kan være i tvil om hva hun mener og

vil. Hun er kritisk til mange trender i vår samtid, holdninger eller mangel på holdninger.

Kommentarene spenner fra kulturpolitikk, likestillingsspørsmål, Bibel og fordømmelse og kjøpekarusell til informasjonens (g)lede. Hun har levd lenge nok til å få overblikk over utviklingen fra sin utkikkspost i hornet på veggen. Emnene er mer tidsaktuelle enn dagsaktuelle.

Om politikernes prioriteringer mener forfatteren både mye og sterkt. At politikk betyr å prioritere, vet selv vi grasrøtter. "Bombing er dyrt, men det har man alltid råd til." Seks milliarder kostet den legendariske Golfkrigen. Daglig. Ebba Haslund sammenligner beløpet med prisen for å bevare de tropiske regnskogene som kloden er totalt avhengig av. Det ville koste 1.3 milliarder kroner årlig, over en femårsperiode. "Over seks milliarder kroner! En halv milliard kroner mer enn en hel dags golfkrig. Og det en krig som var så tvingende nødvendig. Hvordan skulle man ellers fått stoppet den gale Saddam Hussein?"

Og så dette høyfrekvente ordet informasjon. "Av informasjon får vi enten altfor mye eller altfor lite", skriver Haslund. "Man kan nemlig suge inn informasjon til man blir sprekkeferdig uten å få svar på høyviktige spørsmål. Vi må sile informasjonsstrømmen, sier forståelsegparene. Og forfatteren siler og siler". Da slår den tanken ned i henne at det hun nå sitter og siler, kanskje er resultatet av en eller flere tidligere silingsprosesser. "Kanskje har han/hun/de silt bort noe som interesserer meg? Noe som gir næring til fantasi og følelse slik som en god bok kan gi". Vi kan trekke tråden fra pressen til etermediene og summetonen av verbale platteter som gjennomfører samfunnet. Og til den politiske debatt som er kjemisk fri for filosofiske og verdimeessige elementer.

I TV prioriteres sport og såpe fremfor sånne trøtte greier som den foraktede finkulturen. For det er jo sport og moroprogrammer folk vil ha. Men er nå det så sikkert? spør Ebba Haslund.

Rekkefølgen av motiver i boken er ordnet etter tematiske synspunkter. Et hjerteanliggende er naturlig

nok kulturens kår i Norge. Innen våre eksportnæringer nytter det ikke å tenke bare data og teknologi, menér forfatteren, og viser til at fete kontrakter har forsvunnet i det blå for trauste norske bedriftsledere uten nevneverdig kunnskap til fremmed språk og kultur. Franske direktører som liker å slappe av med intelligent samtale om kunst, musikk og teater, finner naturlig nok norske direktører noe ensporet når de bare kan snakke om økonomi og fotball. Som man forstår, behersker Haslund om nødvendig, overdrivelsens kunst. Uansett hva hun skriver om, skuler hun aldri til det politisk moteriktige.

Elise Hüberr

Finanskomet og skatteakrobat

Gunnar Stavrum:
" Kjell Inge Røkke
- En uautorisert biografi.
Gyldendal

I Afenposten 31.12.1997 kunne vi lese at Kjell Inge Røkke er blitt et forbilde for de unge, Askeladden som dro ut i verden med to tomme hender og vendte søkkrik tilbake. Han er blitt en kultfigur med egen popsang.

Gunnar Stavrum, sjefsredaktør i "Økonomisk rapport", har gått tett på gründeren og mange-milliardæren. Boken forteller om hvilke strategier og hvilken taktikk han har benyttet for å bli rik - rikere - rikest. På ti år lyktes det skoletaperen (hans egen karakteristikk) fra Molde å avansere fra vanlig fiskeskipper til å bli en av landets rikeste menn, med en formue som er anslått til mellom 3,5 og 4 mrd. kroner netto. Hans "visjoner" som Stavrum flere ganger refererer til, har åpenbart ingen ideologisk forankring, men går kort sagt ut på å bli en ny kong Midas, så alt han rører ved, skal bli til gull. Røkke blir fremstilt som en "upolert slugger", en aggressiv forretningsmann som normalt "skyter fra hoften". Som barn var han hyperaktiv og er senere blitt betegnet som arbeidsnarman. Han fører samtidig et jetsetliv som signaliserer suksess.

Det som interesserer en vanlig leser, er hva som driver ham, hvilke forretningsmetoder som har vært hans sesam, sesam til rikdommen, og hva slags samfunn som har muliggjort en slik eventyrlig økonomisk suksess. Ifølge høstens to uautoriserte biografier synes drivkraften å være en intens appetitt på rikdom (og symboler på status) m.a.o. grådighet. Han gambler, men hater å tape. Da kommer hans eruptive temperament i kok. Han er en hund etter anerkjennelse, og lojalitet belønnes raust. Stavrum gir eksempler på mildt sagt tvilsomme forretningsmetoder samtlig som han fremhever Røkke som en usedvanlig dyktig forretningsmann. Boken følger ham fra han kom til Seattle som trålbass i 1979, gjennom seire og nederlag, via bitre anklager, søksmål og rettsaker, til han idag styrer et forretningsimperium med forgreninger over halve kloden. Dyktighet og flaks er nøkkelord. Men i tillegg har Askeladden visst å skaffe seg gode hjelpere. "Røkke har en fabelaktig evne til å plukke vinner typer og få dem inn i folden sin", skriver Stavrum. Alt går bra så lenge de er til nytte, men siden skyves de ut i mørket.

Røkke har også en sjelden evne til å finne og utnytte smutthull og støt-teordninger. Rundt regnet har han fått 300 mill. kroner i byggestøtte fra norske skattebetalere. Listen over gylne gaver fra oss alle er lang. Det har skjedd ved en uhellig allianse mellom kapitalisten, myndighetene og Arbeiderpartiet. Til gjengjeld har han som skatteflyktning hittil selv unngått å betale skatt!

Greenpeace regner Røkke som den fremste blant havets utbyttere. Greenpeace Norge peker på at statsstøtten Røkke har fått til sine båtprosjekter har gått til selskaper i skatteparadis, og har hjulpet ham til å lede an i utplyndringen av verdenshavene.

Det sies at Røkke er en venn av statsminister Bondevik, men det er lite trolig at han blir medlem av regjeringens verdikommisjon.

Boken gir perspektiver nok for pessimister.

Elise Hüberr

NATO-UTVIDELSEN ER ALLEREDE I GANG

I Szezetin (tidligere Stettin) skal et såkalt armékorps ha sin forlegning, et korps under NATO. I første omgang vil korpsset bestå av 120 mann, polakker, dansker og tyskere. I full operativ stand skal det kunne bestå av mellom 50 000 og 120 000 mann. Språket som skal benyttes er engelsk. Den nye avdelingen skal benyttes, er engelsk.

Den nye avdelingen skal være operativ fra 1999 når Polen, Tsjekkia og Ungarn etter planen blir medlemmer i NATO. Armékorpsset får først en dansk general som sjef og en tysk stabssjef. I 2001 skal en polsk offiser overta ledelsen og etter nye tre år en tysk general.

Kjernen av det nye korpsset skal innkvarteres i Stettin. De tyske og danske offiserene vil få langt høyere lønn enn de polske og dessuten bli innkvartert i nye hus med høy standard. Gad vite hvor lenge de polske offiserene vil være tilfreds med en slik ordning, og hvor godt samarbeidsklima det vil skape.

Den russiske regjering ser på armékorpsset som et eksempel på at NATO posisjonerer seg med bevåpnede avdelinger nærmere den russiske grensen, hvilket jo faktisk er tilfelle. Russerne liker det ikke.

KL

Takk til Fritz Nilsen

Det var befriende å lese Fritz Nilsens kronikk i Dagbladet 2.januar. Bombingen av Irak og straffetiltakene overfor sivilbefolkningen er i realiteten et folkemord. Med regjeringen i spissen godtar norske politikere at befolkningen utarmes og dør. Vi er igjen vitne til vår utenrikspolitiske dobbeltmoral som et haleheng til USA. Vår utenriksminister sier "at han selvsagt ville foretrekke at Sikkerhetsrådet godkjente eventuelle aksjoner, men at når overfallet likevel skjedde, så støttet han det." Hver måned dør 5000 barn. I tillegg syke og gamle pga. straffetiltakene. Fortsatt bomber USA og Storbritannia, fortsatt uten Sikkerhetsrådets godkjenning og mot sivile mål med drap på uskyldige mennesker i skoler, sykehus, bolighus. Dette får oss til å tenke på krigene i Vietnam og Kambodja. Forskjellen er at soldatene befinner seg i lufta og ikke ser de drept te. Takk, Fritz Nilsen for at du sier fra. Det gjør dessverre ikke de fleste av våre aviser, de dilter etter våre politiske re. Vi er blitt et ynkelig folk!

KE.

IKFF

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet

Postboks 8810 Youngstorget
N-0028 Oslo
Besøksadresse:
Storgt. 33c-4. et.
(inngang Henrik Ibsensgt.)
e-post: ikff@online.no
Postgirokonto: 0813.516.8158

Telefon: 22 98 26 22
Telefaks: 22 20 37 80
Telefontid: Mandag og torsdag
kl. 8.30 - 12.00

Kasserer: Ingeborg Haugen,
Høgstveien 36, 2006 Løvenstad
Tlf.: 67 90 11 03

Landsleder: Kari Engelsgaard,
Kari Løchen, Mari Holmboe Ruge.
Adresse IKFF-kontoret.

Representant i det Internasjonale
hovedstyret:
Edel Havin Beukes, Løvenskioldsvai 12,
1342 Jar. Tlf. og faks: 67 53 13 00

IKFF-avdelinger - grupper - kontakter

Bergen: Eva Fidjestøl
Nils Langhellesvei 82,
5033 Fyllingsdalen
Tlf. 55 16 15 62
Jobb: 55 58 58 54

Drammen: Toril Rygh
Lensmannsstien,
3050 Konnerud
Tlf. 32 88 49 19

Eidsvoll: Dagny Skauge
Hagalykja 41,
2080 Eidsvoll
Tlf. 63 96 44 58

Finnmark:
Astrid Larsson Kalvemo
9730 Karasjok
Tlf.: 78 46 71 84

Fredrikstad: Odrun Buer
Ridehusgt. 5 A,
1600 Fredrikstad
Tlf. 69 31 17 33

Grimstad:
Margit Furholt Eikenes
Skaregrømsvn. 3,
4890 Grimstad
Tlf. 37 04 04 56

Hamar: Anna Sveberg Eggen
Orion 39,
2300 Hamar
Tlf. 62 52 55 77

Nordland fylke: Eva Braseth
Reinslettveien 41,
8000 Bodø
Tlf. 75 58 13 19

Oslo og Omland: Kerstin Bugge
Gjøteborggt. 1,
0566 Oslo
Tlf. 22 38 52 76
og
Helga Syvrist
Tåsenveien 77
0873 Oslo

Røros: Åse Berg
7482 Glåmos
Tlf.: 72 41 46 31

Sandefjord: Tulle Elster
Bentserødn. 95,
3200 Sandefjord
Tlf. 33 47 38 75

Sandnes: Berit Oldeide
Christiesgt. 20, 4300 Sandnes
Tlf.: 51 66 31 67

Stavanger: Kari Foldøy
Rektor Berntsensgt. 12 B,
4022 Stavanger
Tlf. 51 55 33 83 og

Kjersti Knutsen
Nedreveien 24,
4018 Stavanger
Tlf.: 51 58 74 04

Troms fylke:
Hermien Stoop Prestbakmo
Trollbakken 6,
9220 Moen
Tlf. 77 83 13 24

Trondheim: Ingeborg Skjåk Bræk
Overlege Kindtsgt. 3,
7016 Trondheim
Tlf. 73 94 06 08

Tønsberg: Bjørg Berg
Mårvn. 7,
3124 Tønsberg
Tlf. 33 32 64 35

International Peace Update
utgis i Geneve,
adr.: WILPF, 1 rue de Varembe,
1211 Geneva, Switzerland
Pris: Kr. 120,- pr. år

- BESTILLINGSKUPONG -

Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (IKFF)
Postboks 8810 Youngstorget, 0028 Oslo

Jeg vil bli medlem abonnent på Fred og Frihet

Medlemmer: kr. 200,- inkl. bladet

Abonnement på Fred og Frihet: kr. 150,-

Pensjonist / ungdom: kr. 150,- inkl. bladet

Postgiro nr. 0813 5168 158

Navn:

Adresse:

Postnr./Sted:

C-post

Blad i postabonnement

Returadresse:

IKFF

Postboks 8810 Youngstorget
0028 Oslo

**INNKALLING TIL LANDSMØTE I IKFF
24. og 25. april 1999**

Steinerskolens lokaler, Prof. Dahlsgt 30, Oslo

FORELØPIG PROGRAM

Lørdag 24. april

1. Registrering, åpning, valg av møtefunksjonærer
2. Årsmeldinger og regnskap
3. Innkomne forslag, presentasjon og foreløpig behandling

4. Åpen del av møtet. Invitert innleder (ikke bekreftet):

Elin Enge: Internasjonalt kvinnesamarbeid om miljø og utvikling.

Om kvelden uformell sammenkomst - kanskje vi skal gå i teater?

Søndag 25. april

5. WILPFs internasjonale arbeid, bl.a. oppfølgingen av Kongressen i 1998
6. Nordisk og europeisk samarbeid,
7. Haag-konferansen mai 1999
8. Arbeidsprogram 1999-2000
9. Uttalelser
10. Valg
11. Avslutning

Frist for innsending av forslag: 9. april

Landsmøteavgift kr. 100,-

Vi ordner privat innkvartering for de som ønsker det.

Gi beskjed om du eller dere kommer til IKFFs kontor innen 15. april,
gjern på e-post: ikff@online.no

Velkommen !

